

LÄRARHANDLEDNING

Djurförsök.info – sätter forskningen i sitt sammanhang och förklarar när och varför djurförsök används. Webbplatsen ger saklig information och lyfter de etiska frågorna.

Djurförsök.info är en gemensam webbplats för universiteten i Lund, Göteborg, Linköping, Uppsala och Umeå, Karolinska Institutet, Sveriges lantbruksuniversitet samt Vetenskapsrådet. Vetenskapsrådet är en statlig myndighet som ger stöd till grundläggande forskning av högsta vetenskapliga kvalitet inom alla vetenskapsområden.

På den här webbplatsen kan dina elever ta del av faktatexter och reportage om forskning och djurförsök, alternativ till djurförsök, lagar och regler och de etiska frågorna som berör djurförsök. Här finns ett interaktivt kunskapstest och möjligheten att ställa sin egen fråga till djurförsök.infos expertpanel.

Lärohandledningen innehåller ett kunskapstest i form av 1 X 2-frågor samt ett antal förslag på diskussionsfrågor. På slutet finns även några tips om ytterligare diskussionsmaterial om forskning, djurförsök och etik som kan komma till användning i undervisningen.

Om och när du använt materialet är vi mycket intresserade av att veta vad du tyckte om det – vad var bra och vad kan bli bättre? Kontakta gärna djurförsök.infos redaktör Peter Tillhammar på telefon eller mejl och dela med dig av dina synpunkter. Epost: peter.tillhammar@vr.se eller telefon 08-546 44 288.

djurförsök.info

Information om djurförsök i forskningen från sju svenska universitet och Vetenskapsrådet

djurförsök.info

Diskussionsfrågor

1. Är människor mer värda än djur? Diskutera vilka konsekvenser det kan få om människors värde anses vara lika, högre eller lägre än djurens. Vad skulle det innebära för vårt samhälle?
2. Har djur ett egenvärde helt oberoende av vilken användning vi människor har av dem? Är det skillnad på olika djur, t ex mellan en häst och en mask?
3. Är det etiskt sett någon skillnad på om vi människor använder oss av djur som husdjur, som mat, inom forskningen, cirkusdjur, i djurparker, för att tillverka pälsar och läder eller inom sport?
4. Har vi rätt att orsaka djur lidande i något sammanhang? I vilket sammanhang i så fall?
5. Är det etiskt acceptabelt att ta fram djur med en sjukdom för att kunna bota denna sjukdom hos människor?
6. Tycker du att en ny substans, t ex läkemedel, måste testas på djur innan den får testas på människor?

Fyrahörnsövning

Syfte: att få igång en aktiv diskussion, där eleverna får argumentera för sina åsikter och lyssna på andras argument och på så sätt bli mer medvetna om sina egna och andras attityder. Syftet är inte att komma fram till vad som är rätt eller fel.

I en fyrahörnsövning ställer läraren en fråga. Till denna fråga presenterar läraren tre färdiga svarsalternativ samt ett öppet (elevernas egna förslag). Varje svarsalternativ motsvaras av ett hörn av rummet. Eleverna svarar på frågan genom att ställa sig i det hörn av rummet som representerar det enligt dem bästa svarsalternativet. Läraren går sedan runt till de olika hörnen och ber några av eleverna att motivera sina ställningstaganden. För att se om de efterföljande diskussionerna har fått eleverna att ändra åsikt kan man ställa samma fråga på nytt och se om några har bytt hörn. Exempel på frågor att ta ställning till:

1. Är det etiskt försvarbart att använda djurförsök?

1. Ja
2. Nej
3. Endast i medicinsk forskning
4. Eget alternativ:

3. Vad tycker du ska väga tyngst när man bestämmer om ett djurförsök får utföras?

1. Nyttan med forskningen
2. Ifall djuren upplever smärta
3. Vilket djurslag som används
4. Något annat:

2. Vilka borde bestämma om ett forskningsprojekt får använda försöksdjur?

1. Politikerna
2. Forskarna
3. Djurskyddsorganisationerna
4. Någon annan:

4. Vilken djuranvändning i samhället tycker du är viktigast?

1. Lantbrukets djur, t ex mjölk- och köttproduktion
2. Sällskapsdjur
3. Djurförsök inom forskningen
4. Något annat/ingen djuranvändning är viktig:

djurförsök.info

Kunskapstest

1. Vilka tre djur är vanligast vid djurförsök i Sverige?

1. Möss, råttor och fiskar
- X. Katter, hundar och råttor
2. Möss, grisar och får

Svar: Möss, råttor och fiskar är de vanligaste försöksdjuren i Sverige.

2. Hur stor andel av alla försöksdjur i Sverige är möss, råttor eller fiskar?

1. 88 procent
- X. 17 procent
2. 52 procent

Svar: Möss, råttor och fiskar utgjorde 88 procent av alla försöksdjur i Sverige under 2006.

3. Hur stor andel av alla djurförsök i Sverige görs på hundar, katter eller apor?

1. Mindre än 10 procent
- X. Mindre än 3 procent
2. Mindre än 1 procent

Svar: Hundar, katter och primater används i mindre än 1 procent av alla djurförsök.

4. Har användningen av möss i djurförsök ökat de senaste 15 åren i Sverige?

1. Ja, idag används fler möss i djurförsök
- X. Nej, idag används färre möss i djurförsök
2. Nej, idag används lika många möss i djurförsök

Svar: Användningen av möss i djurförsök ökade med drygt 50 procent i Sverige mellan 1993 och 2006. Det beror till stor del på möjligheten att skapa genetiskt förändrade möss, som gett upphov till nya forskningsmöjligheter. Parallellt har användning av till exempel råttor minskat med nästan hälften i Sverige mellan 1993 och 2006.

5. På hur många olika djurslag måste man testa ett läkemedel som ska användas av människor?

1. Minst ett
- X. Minst två
2. Inget

Svar: Läkemedel som ska användas av människor måste enligt lag testas på minst två olika djurslag innan det testas på människa. Orsaken är att ett läkemedel kan ha olika effekter på olika djurslag.

6. Testas smink på djur inom EU?

1. Ja
- X. Ja, men bara av företag med bas utanför EU
2. Nej

Svar: I Sverige är kosmetikatester på djur förbjudna sedan 2004. Sedan 11 mars 2009 är sminktester på djur förbjudna inom hela EU. Förbudet innebär ett stopp både mot själva testerna samt mot att sälja djurtestat smink inom EU.

7. Får man använda djurförsök i forskningen om det finns en alternativ metod?

1. Nej
- X. Ja
2. Ja, om den alternativa metoden är för dyr

Svar: Finns det en alternativ metod ska den alltid användas, annars bryter man mot lagen.

8. Vem avgör om djurförsök får användas i ett forskningsprojekt i Sverige?

1. En forskningsledare
- X. En djurförsöksetisk nämnd
2. En veterinär

Svar: Det är en djurförsöksetisk nämnd som bestämmer om försöksdjur får användas i forskning. Totalt finns det sju djurförsöksetiska nämnder i Sverige som består av 14 ledamöter vardera. Ordföranden och vice ordföranden är jurister. Av de tolv övriga ledamöterna är ena hälften forskare, försöksdjurstekniker eller försöksdjurspersonal, medan den andra hälften består av lekmän. Några av dessa kommer från djurskyddsorganisationer.

djurförsök.info

Kunskapstest forts.

9. Till och med år 2008 har det delats ut 108 Nobelpris i medicin eller fysiologi. Hur många av dessa har gått till forskning där djurförsök varit en del?

- 1. 5
- X. 108
- 2. 73

Svar: 73 Nobelpris har hittills gått till forskning som baserats på djurförsök.

10. Vad heter Sveriges senaste nobelpristagare i medicin?

- 1. Bengt Samuelsson
- X. PC Jersild
- 2. Arvid Carlsson

Svar: Arvid Carlsson fick nobelpriset år 2000 för sina upptäckter om dopaminet. Forskningen utfördes på bland annat kaniner.

11. Vilken myndighet ansvarar för försöksdjursfrågor?

- 1. Jordbruksverket
- X. Socialstyrelsen
- 2. Läkemedelsverket

Svar: Jordbruksverket är den myndighet som ansvarar för försöksdjursfrågor.

12. Vad heter lagen som reglerar hur djur ska skötas i Sverige?

- 1. Försöksdjurslagen
- X. Djurskyddslagen
- 2. Djurförsökslagen

Svar: Djurskyddslagen reglerar hur djur ska hållas och skötas. Lagen gäller inte bara försöksdjur utan all djurhållning.

Lästips och mer att diskutera

- Djurförsök.info – information om djurförsök i forskningen från sju svenska universitet och Vetenskapsrådet. www.djurforsok.info
- Djuretik – en broschyr utgiven av jordbruksdepartementet. Beställs gratis från departementets webbplats. www.regeringen.se/sb/d/1473
- Unga Spekulerar – ett nationellt utvecklingsprojekt som ska öka tonåringars intresse för teknik- och naturvetenskap. www.ungaspekulerar.nu
- Genvägar – ett interaktivt läromedel från SLU om genetik och genteknik. www-genvagar.slu.se
- Play Decide – ett europeiskt projekt som ska skapa dialog och engagemang kring forskning. www.playdecide.eu